Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

8. MAI

ER DE KLAR OVER
at vi når langt og får
folk i hele landet i tale?
HAR DE NOE PÅ HJERTET
ruk våre espalter
32 øre pr. mm.
Reservert plass etter avtale.

Nr. 7 | Torsdag 22. februar 1951 | 5. årg.

Opptakten til den grufulle Majavatn-affæren

Politimesteren i Helgeland DELTOK AKTIVT i det forberedende arbeid

Dagens spørsmål:

Er erkjennelsen mulig?

JA, erkjennelse er mulig — fra begge «sider», men en slik erkjennelse krever hensynsløs ærlighet og objektivitet og dessuten vilje til å se fremover av hensyn til vårt land og av hensyn til hele vår vestlige kultur.

Det første som er nødvendig for en slik erkjennelse er å fastslå at både «jøssinger» og «nazister» er nordmenn. Begge parter har handlet — og handler fremdeles hver dag — som nordmenn den ene part har ikke rett til å dra den annen parts motiver i tvil. «Jøssinger» som ble sendt i fengsel og konsentrasjonsleir under krigen av de daværende myndigheter var ikke forrædere eller forbrytere. De var nordmenn. Nazister som ble sendt i fengsel og konsentrasjonsleir av sine egne landsmenn etter krigen var ikke forredere eller forbrytere. begge tilfeller ser man her bort fra personer som under okkupasjonen krenket den alminnelige borgerlige straffelovs bestemmelser. Disse betraktninger gjelder ikke kriminelle forbrytelser, men nordmenn.

Det annet som er nødvendig for en erkjennelse er viljen til å se på situasjonen i historisk perspektiv. Dette perspektiv er blitt sørgelig glemt av det norske folk, både før, under og etter krigen. Vi så ikke før krigen at Vest-Europa sto på randen av kommunistisk revolusjon. I årene 1930—1933 var Tyskland en hårsbredd fra kommunistenes maktovertagelse. At den tyske nasjonalsosialisme seiret dengang i Tyskland må tilskrives denne historiske kjensgjerning. Den tyske nasjonalsosialisme var den vesteuropeiske kulturs desperate forsøk på å demme opp mot kommunismens fremmarsj.

Når man ser historisk på denne utviklingen må man nøye seg med å fastslå det som skjedde og hvorfor dette skjedd. Vi kan like lite protestere mot Alexander den Stores «imperialisme» som mot Karl den XII's krigseventyr. Vi kan, historisk sett, bare fastslå det som skjedde.

Hvis perserne ikke hadde truet den hellenske kultur, hvis russerne ikke hadde truet den svanske kultur, hadde man ikke hatt noen Alexander og heller ikke noen Karl den XII. Hvis kommunismen ikke hadde truet Tyskland, hadde man heller ikke fått noen nasjonalsosialisme.

Det var derne nasjonalsosialisme som tok kampen opp mot Vest-Europas fiender. Det var sikkert ikke de tyske lederes beregning at Storbritannia og Frankrike skulle motsette seg Tysklands forsøk på å likvidere kommunismen i dets arnested. Men når utviklingen gikk denne vei, var det intet annet enn forsvar ikke bare met øst, men også mot vest. Og det var igjen dette som førte til Danmarks og Norges ulykke i 1940.

Da denne ulykken veltet inn over oss, burde vi nordmenn straks ha møtt den som en sammensveiset blokk. Vi burde ha gjort Churc-

Anders Lange har trykket på knappen

Vi har fått mange innlegg både for og imot.

Anders Langes to artikler i «8. Mai» har vakt stor interesse.

I de siste uker har vi fått så mange innlegg både for og imot det syn han er talsmann for, at det er umulig for oss på grunn av plassmangel å offentliggjøre alle innleggene.

Imidlertid skal vi forsøke å ta et skjønnsomt utvalg, slik at alle meninger skal komme frem.

Vi vil samtidig henstille til alle som kommer med artikler og meldinger til «8. Mai», om å skrive kort og klart. Alt overflødig prat omkring det spørsmål det skrives om — må unnlates.

Vi har bare fire sider, og det er mange som både vil og må komme tilorde.

OverlærerHaug

I dag er Aslaksrud sorenskriver i Gauldal og han har vært en hard dommer i mange «landssviksaker»

DE store våpensmuglingssakene i Helgeland og Nordtrøndelag under okkupasjonen og den tragiske Majavatnaffæren, som kostet 24 mann livet, hører fremdeles til de lite klarlagte begivenheter. Det ser nærmest ut til, at ingen lenger vil beskjeftige seg med dem, og det tiltrossf or at det er mange etterlevende, som burde ha interesse av å få dem klarlagt. Den tid er forbi da man overfladisk kan si, at man her står overfor et samspill mellom tyskerne og NS-folkene. Skal det rettes anklager mot noen, må man først få alle dokumenter på bordet.

VI HAR lenge hatt kjennskap til at det har cirkulert gjenparter av en skrivelse fra daværende politimester Aslaksrud i i Helgeland til politipresidenten i Trondheim om drapet av lensmann Arnold Fossem i Bindal og hans betjent Alf Skogmo den 14. september 1942, og den danner på sett og vis opptakten til Majavatnaffæren. Den daværende politimester Aslaksrud er nå sorenskriver i Gauldal og er kjent som en hård dommer i de mange «landssviksaker» i distriktet. — Vi gjengir skrivelsen med vanlig forbehold, idet vi går ut fra at politikammeret i Trondheim fremdeles har originalen i sitt arkiv:

Politimesteren i Helgeland
Mosjøen.

Herr Politipresidenten i Trondheim,
Trondheim.

Drapet av lensmannen i Bindal, Arnold Fossem, og hans betjent, Alf Skogmo, den 14. septbr. 42.

Etter anmodning tillater jeg meg å avgi følgende kortfattede beretning:

I forbindelse med våpensmuglingssak i distriktets søndre del som det tyske sikkerhetspoliti har hatt un-

fikk jeg telefonmelding fra lensmannen i Bindal om at de ettersøkte sannsynligvis oppholdt seg i Bindal. Jeg anmodet lensmannen om snarest å anstille undersøkelser og i tilfelle pågripelse, idet jeg pålå lensmannen å leie med seg fornødent mannskap og utvise forsiktighet.

Samme dag kl. 18,25 mottok jeg telefonunderretning fra Terråk i Bindal om at lensmann Fossem og hans betjent Alf Skogmo var skutt

Plyndringsdirektoratet

EN SKAM FOR NORGE

I en artikkel i Varden for 10. 2—51 under overskriften: «Jeg raker ikke Erstatningsdirektoratets kastanjer ut av ilden», skriver brukseier Tom Coward, Skien:

«Nei, hr. kontorsjef Henrik Lundh, intet angrep av Dem på meg kan formå å røyklegge Erstatningsdirektoratets virksomhet og fortid.

De mennesker som har vært utsatt for de direkte såvel som indirekte press, — som dette direktorat har øvet, — har enten gått under eller gitt opp. Men enkelte — svært få kanskje — har holdt stand — har stått fram og tatt imot slagene etter hvert som de kom og har slått igjen. Ennå har altså ikke alle gitt opp.»

Biskop Berggravs negativ

Det er sikkert flere av «8. Mai»s lesere enn sokneprest Eystein Poulsen som har følt seg uvel over biskop Berggravs negative bilde i bladet for 18. desember f. å. Og naturligvis er det ikke pent gjort av redaktøren å vansire et så glatt og vakkert og tillitsvekkende ansikt som Berggravs. Men, i mangel av tobakk røker en som bekjent andre blade. Fotovitenskapen er dessverre ennå ikke kommet så langt at det er lyktes å fotografere et menneskes sjel. Var en kommet så langt ville sikkert bladets

forsøk på å likvidere kommunismen i dets arnested. Men når utviklingen gikk denne vei, var det intet annet enn forsvar ikke bare [illegible] men også [illegible]. Og det var igjen dette som førte til Danmarks og Norges ulykke i 1940.

Da denne ulykken veltet inn over oss, burde vi nordmenn straks ha møtt den som en sammensveiset blokk. Vi burde ha gjort Churchills ord til våre og kjempet «på stranden, på markene og gatene». Vi gjorde det ikke. En håndfull tyske soldater tok vår hovedstod, hvor en kvart million våpendyktige nordmenn rolig så på at fremmede tropper marsjerte inn under eskorte av norsk politi. Vi burde ha kjempet til vi hadde seiret eller var blitt slått. Visst ble det kjempet i 1940, men det var spredte kamper og de kom i gang for sent.

Hadde vi seiret — og den mulighet forelå etter general von Falkenhorsts utsagn under rettssaken mot ham etter krigen — ville vi ikke ha opplevet okkupasjonstidens og etterkrigstidens problemer. Men dette er teorier.

— *Fortsettes side 3* —

Samvirkehøvdingen Minsaas, Verdal fikk ikke kongens fortjenstmedalje

Var det fordi han sa sin mening om den patriotiske ramps herjinger av anlegget på Stiklestad?

Samvirkehøvdingen i Verdal Johannes Minsaas, har utgitt sine erindringer. I boken kan man lese, at han ved avslutningen av sitt livsverk - da han fyllte 75 år og samtidig med berettiget stolthet kunne se tilbake på 50 år som leder av Verdal Samvirkelags fantastiske utvikling — fikk meddelelse om at en søknad fra styret om kongens fortjenstmedalje til ham var avslått på grunn av en innsendt klage på Verdal Samvirkelag for forhold under krigen. Om dette skriver en medarbeider i «Kooperatøren» nr. 1 1951:

«En gripes av oppriktig harme og forbitrelsen over denne fremragende urettferdighet blir ikke mindre når en leser videre at en fornyet søknad ble returnert fra fylkesmannen (Asbjørn Lindboe) med påtegning om at søknaden ikke kunne anbefales, da det tross alt forelå anmerkning for lagets vedkommende. Dette skjedde vel å merke etter at politimesteren etter anmodning fra styret i Verdal Samvirkelag om undersøkelser i sakens anledning i k k e hadde funnet noen grunn til å forfølge saken videre. Som et resultat av dette «tusseladdsynet» har Johannes Minsaas ikke fått den offentlige påskjønnelse som han hadde så vel fortjent og som meget få kunne ha båret med større heder enn han. Er det private interesser som regulerer kvotetildelingene også når det gjelder offentlige påskjønnelser? .. .. Kooperatører over hele landet bør trampe så hardt og ettertrykkelig i parketten at de ansvarlige gjør uretten god igjen». —

Ja, slik lyder historien. Vi tror å kunne gjette en av årsakene til at Johannes Minsaas ikke fikk denne påskjønnelse: Han var mektig vred da den plutselig så patriotiske rampen i rusdagene i 1945, herjet det vakre anlegg på Stiklestad, som riktignok var reist under NS-tiden, men som hele bygden var stolt av så lenge det varte.

En arme på ca. 93.000

I følge Justisdepartementets budsjetforslag var det til høsten 1950 i alt dømt for «landssvik» 92,898 personer.

Bare 13—1400 er frikjent. Landssvikoppgjøret skal ansees avsluttet før neste budsjett-termin, hvorfor det oppføres kr. 20,000 til «avsluttende arbeider».

De er mange som både vil og må komme tilorde.

Overlærer Haug går til to nye injuriesøksmål

Det er høyesterettsdommer Schjelderup og advokat Chr. L. Jensen som skal stå til rette.

Karl Johan klikken holder på å spise seg opp innenfra.

ALT TYDER PÅ at det brygger opp til opprør innen de «gullkantede patrioter»s rekker.

..Saken mellom overlærer Edmund Haug og forretningsfører Sam. Knutzen, har selv om den virkelige sannhet ble nakket inn i bomull og lagt tilside — åpnet visse muligheter for at sannheten om Karl Johanklikken til slutt vil komme frem og at klikken vil bli spist opp innenfra.

Allerede under første rettsmøte, ble det opplyst at overlærer Haug hadde innledet injuriesøksmål mot høyesterettsdommer Ferdinand Schjelderup for det denne hadde skrevet om overlærer Haug i sin bok «Over bakkekammen».

..Neste sensasjon kom da Sam. Knutzens prosessfullmektig advokat Chr. L. Jensen i sin prosedyre rettet voldsomme beskyldninger mot Haug.

Jensen uttalte følgende:

— Jeg minner om at overrettssakfører Tor Skjønsberg forklarte at han hadde hatt en samtale med advokt Seeberg, som beklaget seg over agitasjonen om kommunalordningen, og at Seeberg var redd for å bli arrestert. Det er selvsagt ikke mulig å si at Haug hadde noen skyld i dette, men at det var en sammenheng mellom agitasjonen og arrestasjonen er noe vi ikke kan tviste om.

Overlærer Haug har allerede tatt skritt til å trekke advokat Jensen til ansvar for disse beskyldninger. Haug er nemlig av den mening at disse beskyldninger må anses for straffbare.

Etter dette har en grunn til å vente et ennå større skittentøvvask enn det som fant sted i Haug—Sam. Knutzen-saken.

Disse to sakker vil kanskje føre til at Hjemmefront-ledelsens mullvarparbeide til slutt vil komme frem i lyset. ..

Alf Skogmo, den 14. septbr. 45.

Etter anmodning tillater jeg meg å avgi følgende kortfattede beretning:

I forbindelse med våpensmuglingssak i distriktets søndre del som det tyske sikkerhetspoliti har hatt under behandling, ble det mandag 7. september d. å. av sikkerhetspolitiets kommando i Mosjøen foretatt innkvireringsframstøt mot gården Tangen sydligst i Store Majavatten i Grane. Herunder ble det tyske sikkerhetspolitis folk møtt med beskytning, og det lyktes dem som oppholdt seg på gården, å unnvike etter skytningens opphør ved 18-tiden.

Politikammeret ble pålagt straks å etterlyse:

1. Gårdbruker Erling Grannes, f. 3. juli 1890, eier av Tangen,
2. Førstnevntes hustru, Dagfrid Grannes, f. 11. 3. 94,
3. Førstnevntes datter, Randi Grannes, f. 7. 9. 21.
4. Førstnevntes niese, Sigfrid Grannes, f. 14. 3. 19,
5. Hans Olsen, f. 1. 9. 09 i Oslo u. f., bærer dekknavn Reidar Christiansen.

Etterlysningen ble fremmet straks såvel i dette distrikt som i nabodistriktene.

Mandag 14. september kl. 13,30 **dent mannskap og utvise forsiktighet.**

Samme dag kl. 18.25 mottok jeg telefonunderretning fra Terråk i Bindal om at lensmann Fossem og hans betjent Alf Skogmo var skutt på gården Ervall ved Tosenfjord i Bindal ved 16—17 tiden.

Jeg satte meg øyeblikkelig i forbindelse med det tyske sikkerhetspolitis herværende kommando. Etter å ha satt denne inn i situasjonen ved hjelp av karter m. v. ble det på sikkerhetspolitiets foranledning, så snart det kunne skje, satt inn styrker så vel av den tyske hærmakt som av ordenspolitiet til sikring av det område, innen hvilket drapsmannen måtte befinne seg, seg.

Fra Brønnøysund ble det satt inn 70 mann tyske militære med lensmannen i Brønnøy, G. M. Selliseth, og politikonstabel O. B. Gladsø som kjentmenn m. v. Denne styrke har drevet ettersøkelser fra åstedet og østover. Lensmann Selliseth har forøvrig drevet etterforskning på åstedet.

Fra øst ble det satt inn styrker av det tyske politi til bevoktning av riksveg 50 som dekker Bindals

— *Fortsettes side 3* —

«En landssviker!»

Der var i Oslo en gammel dame, nærmest 89 år, da frigjøringen kom — som hun trodde, også til glede for henne. Hun bodde i det vi kaller et frøkenkloster. Hun ble straks etter frigjøringen varslet om øyeblikkelig å forlate sin leilighet på to rom. Hun var landsforreder og den edle stiftelse kunne ikke tåle å ha henne i leiligheten. En av hennes feller syntes dette var urimelig og tok henne inn på sitt ene værelse. Så møtte politiet opp og konklusjonen var at hun fikk forelegg. Hun skulle betale 1000 kr. av sin samlede formue på godt og vel 1800 kr. og tape stemmeretten for 10 år — altså i alderen 90—100 år. — For hun var landsforreder.

Hva var så hennes forsyndelse? Denne gamle dame var en venninde av fru Quisling, Vidkun Quislings mor. Hun satt hos henne til ettermiddagskaffe den dag i 1933, da Quisling hadde stiftet N.S. Han kom hjem og hilste henne med: Goddag tante Maren! Idag har jeg stiftet et nytt parti! Kan du ikke melde deg inn der? Og tante Maren sa naturligvis ja, at det kunne hun gjerne. Og dermed var hun medlem fra stiftelsesdagen.

Tiden gikk til okkupasjonen og under okkupasjonen, ensomt for henne i den lille leilighet i frøkenklostret. Hun hørte intet om partiet, men tror nok hun betalte kontingenten, hvis hun fik regning. For, som hun sa: Mine regninger betaler jeg bestandig.

Slik framstilte hun saken for sin advokat. Og dokumentene viste intet annet. Advokaten varslet politiet om at han representerte henne, at saken forholdt seg som han hadde nevnt og at man fikk sende saken til retten, hvis man ikke fant å måtte legge den hen.

Det gikk noen tid. Så fikk advokaten en dag et brev fra den gamle dame med skjelvhendt skrift. Politiet hadde påny vært der. Og denne gang med et nytt forelegg, hvor boten var strøket, men tapet av stemmerett opprettholdt! Hun var altså landsforreder, hvis hun vedtok. Advokaten hadde intet hørt. Politiet unngikk omhyggelig enhver forbindelse med ham.

Den gamle dame hadde vedtatt dette forelegg. Hun orket ikke risikere flere politibesøk. Hun hadde gjennom et langt liv aldri hatt noe utestående med politiet og nu hadde de vært der 2 ganger. Heller enn å få flere besøk hadde hun vedtatt. Pengene var reddet. Og alt var bedre enn å bli trukket ned i retten, som stod for henne som noe ganske forferdelig.

Slik var det lyktes politiet, utenom forsvareren å øke antallet av forredere med nokk en. — En skikkelig og gjennom hederlig gammel dame på 89 år var registrert som landsforreder.

Og arbeidet kunde gå videre.

intsvekkende ansikt som Berggravs. Men, i mangel av tobakk røker en som bekjent andre blade. Fotovitenskapen er dessverre ennå ikke kommet så langt at det er lyktes å fotografere et menneskes s j e l. Var en kommet så langt ville sikkert bladets lesere blitt skånet for å skue biskopens ansikt. Men istedet kanskje fått sett et ennå verre negativ av biskopens sjel. For den mann som i sin tid skrev det ukristelige, avskyelige, umenneskelige skrift «Folkedommen over N. S.», den mann må besidde en sjel svartere enn svart.

Nei, foreløpig ihvertfall, er bildet på sin plass. Jeg tror ikke «8 Mai»s prestisje er i fare på grunn av dette negativ. Husk Grini, Falstad, kretsfengslene, prester a la Stuve og Kyllo, husk hele rettsforfølgensen, alt tilhope en direkte følge av den norske kirkes høyeste prælat, biskop Eyvind Berggravs «Folkedommen over N.S.»

Biskop Berggrav er en ferdig mann, tilintetgjort av sin egen falskhet. Men han har ikke t i l s t å t t. Kanskje heller ikke a n g r e t, slik det ble pålagt o s s å gjøre. Men det vedkommer ikke oss. Det blir en sak mellom ham og Vårherre.

Men skulle den dag opprinne at exbiskop Berggrav kryper til et annet kors enn St. Olafs korset og samtidig sørger for å få gjenopprettet den skade han direkte og indirekte har forvoldt uskyldige medmennesker. ja den dagen tror jeg «8. Mai» med alle sine tusener av tilhengere ville være de første til å gi biskopen såvel sin tilgivelse som sin honnør.

Men heller ikke før.

Sigurd Øie.

Følg eksemplet!

I Danmark har den borgerlige regjering sett seg nødt til å avskjedige flere hundre statsfunksjonærer, som var overflødige og som var kommet seg inn i statstjeneste under arbeider parti-regjeringen Hedtoft. Her hjemme har også statsapparatet utvidet seg ganske bra i årene etter «frigjøringen». Og nye stillinger er opprettet i mengdevis. Mon det ikke var på sin plass å holde en «rengjøring» her hjemme også? Det vil være langt bedre enn å sette Meisdalshagens skatteskrue til enda hardere.

Tola.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

8. MAI

Redaktør *Arvid B. Arntzen* Forretningsfører *Per Kvendbø*

Kontor: Fløyveien 25, Kr.sund. — Telef. 1330. — Redaktøren 2918.

Abonnementspris kr. 16,00 pr. år

Utgitt av interessentskapet 8. Mai

Javisst kan det nytte!

VI MØTER TID OM ANNEN trette og forkuede mennesker, som takker oss for vår kamp for de tidligere NS-folks menneskerettigheter, men som samtidig spør: Kan det nytte noe? Javisst kan det nytte! For hver dag som går, når vi et skritt videre mot målet, og selvom veien er lang, så skal vi nok nå fram.

Våre mål er klart og tydelig utformet i vedtektene for Forbundet for Sosial Oppreisning: «Forbundet har til formål å gjenvinne den sosiale og økonomiske posisjon for de politisk dømte og for dem som forøvrig uberettiget er rammet av rettsoppgjøret». Dermed er i grunnen alt sagt, og midlene for å nå dette mål velges etter den situasjon, som vi til enhver tid befinner oss i. Gjennem saklig og vederheftig opplysning søker vi å klargjøre våre beveggrunner og oppgaver under okkupasjonen og den ensidige og urettferdige behandling som de politisk dømte er blitt gjenstand for. Våre motstandere vil i dag helst glemme det glade vanvid i det som de kalte frigjøringsåret, og det er forståelig. Men vi kan ikke glemme, for hver eneste av oss, som ble tatt av vinden, bærer merker etter det både legemlig og sjelelig og er henvist til samhold og felles opptreden for å berge oss igjennem resten av livet. Vi står i forbryterkartoteket, dels med fingeravtrykk og fotografi. Vi er stemplet som forbrytere, og selvom noen har fått igjen de såkaldte statsborgerlige rettigheter og til stakket trøst for seg selv sier: Så, nå er jeg da endelig ferdig med det, så står de der allikevel som dømte, som korsfestede, som forbrytere. Dette kan ingen komme forbi, og selvom ens nærmeste krets av selvrettferdige sier: La oss glemme det som var og leve sammen i fordragelighet, så kan vi nok si takk i like måte og vise den redeligste vilje. Men plusselig brister det: Du er allikevel landsforræder. Og så er man nede på bunnen igjen.

Derfor må vi kjempe videre, planmessig og møysommelig med en omfattende revisjon av hele det politiske rettsoppgjør for øye, revisjon både juridisk og historisk. Tiltalte burde ha visst, heter det fordømmende, tiltalte var på det rene med osv., er den faste formel i dommene. Men når den tiltalte og dømte hverken visste eller var på det rene med — hva selv høyaktede høyesterettsdommere ikke var — da må det være noe galt ett eller annet sted, og det er dette gale vi vil tillivs.

Derfor kjemper vi videre, og i dag kan vi si, at vi har medbør ute i folket, det folk hvis rettsbevissthet Londonregjeringen og dens håndlangere påberopte seg, da de gikk utenfor grunnlov og rettspraksis. Selv blant dem, som aktivt deltok i det politiske rettsoppgjør, begynner et annet syn å gjøre seg gjeldende, de hadde ikke tenkt seg et rettsoppgjør av slikt omfang og med slike følger. Og når det ikke er gått hurtigere med vår rettslige og sosiale oppreisning, skyldes det ene og alene våre politikere, som skinnsykt vokter på hverandre og som for enhver pris skal søke å bevare ansiktet.

Vi har gang på gang sagt, at vi er villig til å komme de gjenstridige imøte og erkjenne våre feil, hvis de vil erkjenne sine og ta konsekvensen av det. Et positivt og varig forlik bygger på gjensidige innrømmelser, og det er vi villig til. Vi er dømt ved en rettergang, hvor våre argumenter ble betraktet som bare en trettende forhaling av saken. Vi var dømt på forhånd, hvorfor så kaste bort tid, når både formular og fasitt forelå og det var så mange tusen saker som skulle ekspederes på kortest mulig tid? Men kunne det ikke være en tanke til overveielse, at vi fikk en foreløbig og uforbinnende Runde-bordkonferanse, hvor også vi kunne legge frem våre argumenter og de kjennsgjerninger som hittil har vært fortiet eller skjult. Det skulle da være muligheter

REFLEKSJONER

Kulturting og næringsting.

var poster på NS-partiets program, og under okkupasjonen ble det gjort forsøk på å sette dem ut i livet, noe som forkjemperne har fått svi for under det politiske rettsoppgjør. — Men ideene er ikke døde for det og tvinger seg nå etterhvert frem bakveien. I det sosialistiske tidsskrift «Kontakt» behandles spørsmålet og vi siterer:

«Uttrykket — kooperativ statsform — har ikke noen god klang. Det var et slikt system Mussolini forsøkte å bygge opp i Italia, og det var noe liknende Quisling eksperimenterte med i den utstrekning han fikk lov av tyskerne. Mange vil derfor steile når jeg stiller dette spørsmål. Selvsagt er det ingen som bevisst arbeider mot en kooperativ stat i Norge, men hvis man vil se kjensgjerningene i øynene, må man innrømme at utviklingen på det økonomiske område i vårt land tenderer i retning av et koopperativt system. Man mangler ennå bare den konstitusjonelle overbygningen».

— Ja, disse var ordene. NS var kanskje forut for sin tid også på dette område. Direktør Lorentz Vogt behandler spørsmålet i en artikkel i Tønsberg Blad og går sterkt imot. Han sier bl. a.:

«Den kooperative stat, som vi lenge har drevet mot, er i overensstemmelse med Quislings program. Gjennomføres den har han seiret i sin prinsipielle førkrigspolitikk på det indre område» . . .

Ja, det kan nok komme flere slike seirer etterhvert som tiden går. Han var nå engang en klarseer av de store, men derfor måtte han også felles av pygmeene.

Nå skal Berlins domkirke rives ned.

Den står ved siden av det tidligere slott, hvis store kompleks nå på det nærmeste er borte takket være de allierte bombetokter. Nå er det kommunistene og russerne som får skylden og det sies, at de mener at domkirken vil forstyrre helhetsinntrykket av den store paradeplass som skal omfatte det tidligere slotts område samt Lustgarten. — Den røde fane skal plaseres der, hvor domkirken står, og det er jo i stil med den røde fane i høykoret i Nidaros domkirke under biskop Fjellbus velsignelse.

Okkupasjonstroppene i Vesttyskland synes å være særlig aktive når det gjelder kvinnene. Deres forbindelse med kvinnene har resultert i en kvart million barn utenfor ekteskap, forteller tidsskriftet «Revue» med, når den planmessige historieforfalskning feirer sine triumfer. — Slik er det også med Riksdagsbrannen i Berlin. Hertzpressen, som alltid er internasjonalt betonet takket være de usynlige bakmenn, ville i sin tid ha det til, at det var Göring som hadde planlagt brannen for å komme komunistene tillivs, men nå synes det å være kommet nytt lys over den meget omtalte begivenhet. Dr. Zirpins, som har en høy stilling i justisdepartementet i Hamburg, kan fortelle, at det var han, som inngående forhørte hollenderen van der Lubbe, som ble dømt skyldig for brannen. Lubbe handlet helt på eget initiativ, da han tente på riksdagshuset, forteller dr. Zirpins, og han gjorde det bare fordi han likte å se det brenne. Han hadde tidligere forsøkt å sette ild på et sosialkontor i Berlin Neukøln, på Berlins rådhus og slottet og var en utpreget pyroman. Det var Gestapo, som kom på den tanke å beskylde kommunistene for å ha forledet Lubbe til å tenne på, sier dr. Zirpins, men det savnes dog bevis for denne påstand, som f. t. er svært populær i visse kretser.

Når vi taler om at sannheten

kommer for dagen, skal vi også gjengi en uttalelse i «Pravda» i forbinnelse med 8-årsdagen for slaget om Stalingrad. Bladet skriver at Storbritannia og USA med hensikt utsatte våpenleveringene til Sovjetsamveldet i 1942 for å tillate tysk seir ved Volga. Samtidig skriver generalmajor Talenksii at britene med hensikt lot de to tyske slagskibene Scharnhorst og Gneisenau passere gjennom den britiske kanal for på denne måte å ha en unnskvidning for de forsinkede leveranser. Han hevder, at de allierte ble ledet etter Truman-prisippet: Hvis det ser ut til at Tyskland vinner, hjelper vi Sovjetsamveldet, og hvis Sovjetsamveldet vinner, hjelper vi Tyskland og lar begge parter drepe så mange som mulig. — Ja, slik kan det sies. I den forbinnelse er det av interesse å gjengi noen av president Roosevelts brev til « Kjære Stalin av 24. mars 1945:

«Når jeg tenker tilbake på det fruktbare samarbeide mellom Molotov, Eden og Stettinius i Jalta er jeg overbevist om at vår utenriksminister har sett hen til mulighetene for å kunne fortsette samarbeidet i San Francisco i samme ånd, slik at vi kan nå vårt mål, opprettelsen av en effektiv internasjonal organisasjon som skal sikre freden den fremtidige verden». Sandspådd.

Herr redaktør.

At det vesle Skolenytt skulle utvikla seg til eit slikt blad, det er ikkje til å tru. Då eg fekk det fyrste nummeret, sat eg berre og såg og såg på det og spurde meg sjøl: Korleis i all verda har han greidt å få prenta eit slikt blad? Det var ikkje så rar prentinga det fyrste, men det gjekk då å lesa det, og betre og betre har det vorte. I dei 50 år eg har lese blad, så har det ikkje hendt meg meir enn ein gong før at eg har måtte lesa kvart ord frå fyrste til siste spalta og det var dei fyrste numra eg fekk av Den 17. mai. Men nå må eg lesa kvart ord i 8. MAI. Og dei fleste artiklane gjer meg heilt oppglødd for «gjenreisningsarbeidet» vårt. Og som tidaste må eg spøra meg sjøl: Kan dette gå? Kjem ikkje snart overmakta og stoppar det heile? For her kjem jo s a n i n g a fram, og den er ofte leid å høyra for dei som v i l leva på løgner.

Men av og til vert eg noko skeptisk, og det er når bladet legg i veg og skjeller ut Amerika, England og andre mektige stater. Er det nødvendig å erta desse på seg med grove skullingar? Det kunne tenkjast at det vart nettopp utanfrå at rettferda mot oss ville koma.

T. B.

Herr redaktør.

Jeg er 67 år og for en tid siden fikk jeg tilbake retten til å tjenestgjøre i rikets krigsmakt. Om det er tanken at jeg skal ha en fremskutt plass i den europeiske hær eller noe annet stort, vil vel tiden vise. Ett er sikkert: en idé kan ikke avlives hverken ved lov, fengsel eller annet. Den kan kun tilintetgjøres av en bedre idé. En annen ting skal vi også huske i disse på mange måter interesante tider, og det er at utviklingens hjul går rundt, og for vårt vedkommende så har vi passert underkanten og stiger jevnt og sikkert oppover.

Trønder.

SKJBNESPØRSMALET I NORSK POLITIKK

I siste nummer (1. februar) står for det meste med en lang fredstjeneste, så er det klart at de representerer et stort aktivum i landets forsvar.

Med den håpløst vanvittige utgangsstilling, som den norske forsvarsmakt fikk av de såkalte politikkere i 1940, var det et under at det ikke gikk verre. Men da hadde vi også en rekke pene kamper, hvor NS-offiserer har gjort seg fordelaktig bemerket, ja det er tilfeller hvor helt overlegne tyske styrker er slått og drevet tilbake.

Når dette kunne gjøres overfor fremrakende tyske kvalitetstropper, som opererte i Norge, med vårt for det meste undermåls materiale — og en masse som manglet totalt — så skyldes det særlig to faktorer: Overlegen taktisk ledelse i vårt lende og en personlig meget stor skyteferdighet hos våre soldater, i hvert fall hos en del avdelinger. Her lå igjen en fredsutdannelse på moen under.

Dette bør de tenke på som i dag steller med vårt forsvar, men jeg er ikke så sikker på, at øvelsene drives effektivt nok i dag.

La meg så tilslutt få hilse bladet med, at den fasthet og myndighet som preger det i dag, er den rette sveisen på sakene.

J. S.

UGRESSET MA BORT.

Takk for Din djerve kamp for oss forstøtte. Alle disse glemme- og tilgimennene skulle jeg ha lyst til å piske litt på pelsen. Jeg vil ikke ha hevn, men rettferdigheten kommer ikke av seg selv. Skal noe skje, må en klar tanke følges av målbevisst handling, slik som vårt blad gjør. Jeg går heller ikke på akkord med det onde, det må slåes ned. Det er vel ikke for hevnens skyld at man rykker ugresset med rot bort fra gulrotsengen. A la ugresset gro sammen med kulturplantene inntil høsten, må være sagt av en mann som var blottet for den enkleste menneskekunnskap og som står helt uforstående overfor naturen og dens lover — eller av en som vil det ondes uforstyrrede fremgang. Einar Tambarskjelver ville jo gjøre det samme, han ville bekjempe kommunismen med åndelige våpen, men mot oss strakk ikke hans åndelige til. De måtte være dårligere enn våre etter-

mange tusen saker som skulle ekspederes på kortest mulig tid? Men kunne det ikke være en tanke til overveielse, at vi fikk en foreløbig og uforbindende Runde-bordkonferanse, hvor også vi kunne legge frem våre argumenter og de kjennsgjerninger som hittil har vært fortiet eller skjult. Det skulle da være muligheter for å komme til en forståelse. Og så alvorlig som tiden er, kunne det være av stor samfunnsmessig betydning. Vi utgjør direkte ca. 92,000 borgere av landet og med våre pårørende nesten en femtedel av befolkningen. Det burde telle nettopp nå, da borgfred innad ville bety øket styrke utad. Selvom man på begge sider skulle være nødt til å prisgi hårdkokte prinsipper.

Ut fra dette syn og med usvekket tro på vår saks endelige seir både i folket og hos myndighetene er det, at vi svarer de trette og forkuede: Javisst kan det nytte. Men så må også alle de politisk forfulgte slutte opp om vårt forbund og vårt blad, slik at vi kan ha slagkraft og kan sette moralsk styrke bak våre krav om oppreisning.

Stiftelsen norsk motstandsbevegelse 1940-1945

Lærer eller fjøsregnskapsfører

I et dagblad kunne en forleden lese følgende i annonsespalten:

«Jeg søker midlertidig arbeid, helst som fjøsregnskapsfører eller som vikar i småskolen. Har ca. 1 års praksis som kontrollør og et kurs på 3 mnd. ungdomsskole (hk. Mg.), fylkesskole (hk. Sg.).

Det bekrefter seg altså fremdeles det vi skrev for år siden at hvem som helst i dette land føler seg kvalifisert som lærer, selv den, som i ovenstående annonse, dog foretrekker en stilling som fjøsregnskapsfører.

Det var Kirkedepartementet som i 1945 gjennomførte den Fostervoldske devaluering av lærer yrket Nå er altså nivået blitt tidhøvelig!

Okkupasjonstroppene i Vesttyskland synes å være særlig aktive når det gjelder kvinnene. Deres forbindelse med kvinnene har resultert i en kvart million barn utenfor ekteskap, forteller tidsskriftet «Revue» i Frankfurt, som retter en skarp kritikk mot besettelsesmaktenes manglende ansvarsfølelse overfor den store barneflokk.

Hvem skal betale for barna, som fyller statens barnehjem, hvem skal betale de trengende mødre og holde utgiftene til barnas oppdragelse og utdannelse, spør bladet og fastslår, at det er på høy tid at de allierte vedkjenner seg fruktene av soldatens «skjødesløshet og voldtekt».

Særlig tragisk er, hevder bladet, den skjebne som vil overgå de tusener av mulatbarn, fordi de alltid vil være et problem for det tyske samfunn og ingen vil vite av dem.

Denne klage har også adresse til Ola-guttene som har etterlatt seg adskillig norsk blod i de egne, hvor de har nydt seirens frukter på en lite smigrende måte. Men — de var ikke NS, og da synes alt å være tillatt.

Sannheten kommer alltid for dagen selv om det tar tid. Det er en av de ting som vi får trøste oss tene for å kunne fortsette samarbeidet i San Francisco i samme ånd, slik at vi kan nå vårt mål, opprettelsen av en effektiv internasjonal organisasjon som skal sikre freden «den fremtidige verden». Sandspådd. ikke sendt?

Den kjente tyske kirkemann,

dr. Martin Niemøller fortsetter av all kraft sin kamp mot remilitaseringen av Tyskland. Ved siden herav er han nå blitt centrumsfigur i en intern strid som president for den evangeliske landskirke i Hessen—Nassou. Han har nemlig krevet en av sine prester, pastor Boetse, forflyttet mot menighetens ønske. Årsaken er at denne prest har latt seg skille fra sin kone etterat hun har stått i forhold til en amerikansk soldat. Dette og hans noe for myndige ledelse av landskirken i forbinnelse med hans holdning til øst-vestkrisen har kostet landskirken over 5000 utmeldelser.

I en skarp erklæring forleden sier han, at han ser med glede, at motstanden mot ethvert rustningseventyr tross pressens knebling stadig vokser. — Bonnregjeringen betegner han som «den gruppen som har makten i landet» og den beskyldes for kynisme og uduelighet.

— Reaksjonen overfor Niemøller stiger og glansen går etterhvert av ham. Samtidig sprer det rykte seg at han i sin tid var medlem av NSDAP, noe som også skaper splid og strid blant de kristne, som i sin nestekjærlighet er seg lik i alle land.

Trønder.

SKJBNESPØRSMALET I NORSK POLITIKK

I siste nummer (1. februar) står en utmerket leder «Et skjebnespørsmål i norsk politikk».» Der behandles forholdet med frontkjemperne. I tillegg til dette forekommer det meg at NS-offiserene og befalet bør nevnes som forsvarsreserve, som ikke er brukt (misbrukt). Nøyaktig oppgave over antallet har jeg ikke for hånden, men jeg husker at under et av de første oppropene om tjeneste på Østfronten var det over 400 som meldte seg, og senere kom det til endel. Om man regner med 400, så er det i hvert fall et betydelig tall. Man kunne med dette tall oppsette mere enn en feltbrigade (4 bataljoner a ca. 900 mann). Når man så kjenner til den lange og grundige utdannelse for disse menn — og også barskjelver ville jo gjøre det samme, han ville bekjempe kommunismen med åndelige våpen, men mot oss strakk ikke hans åndelige til. De måtte være dårligere enn våre ettersom han tok de mere håndgripelige mot oss. Derfor må Du fortsette Din kamp for oss alle med skarpe men alltid blanke våpen. Ugresset må bort.

Trofast leser.

Foran Holtesaken i Skien.

I bladet «Varden» 1. februar leser vi følgende:

Jeg er først i dag blitt gjort oppmerksom på Batzers innlegg i Telemark Arbeiderblad for 26. januar d. å. Han skriver bl. a.:

«Vet ikke «Varden» at Holte for lenge siden har tatt i seg igjen de beskyldninger han rettet mot meg?» For noe Batzersludder! Jeg har og det med god grunn, ikke «tatt i meg igjen» noe som helst vedr. Batzer og hans kampfeller. Batzer skal få stå til ansvar for denne uttalelse, som han ikke engang har det minste fnug av grunnlag for.

Han og andre, skal få høre mer om disse forhold når min sak kommer opp til behandling ved lagmannstinget i mai.

Aasulv Holte.

Utenrikskronikk

Sydafrikanske problemer

Den gamle prest, dr. Daniel F. Malan, Sydafrikas nasjonalistiske president, vant en betydelig seir ved det første parlamentsvalg, som tysk Vestafrika deltok i, og etter general Smuts' død står han og hans parti sterkere enn noensinne, da Smuts ikke etterlater seg noen leder med til nærmelsesvis samme innflytelse

Et lokalt valg i Afrika vil normalt ikke kunne avtvinge noen interesse, men valget i høst i tysk Vestafrika var mere enn et lokalt valg. Det ble holdt ikke bare for å gi den sterkt tyskbetonte befolkning dens parlamentariske rett, men ennå mere for å grunnfeste dr. Malans makt og den fikk han ved å føye seks nye stemmer i unionsparlamentet til sin tidligere knappe majoritet.

General Smuts politiske mål var å gi Sydafrika som en tospråks dominion en betydningsfull plass i det britiske samveldes konstellasjon, men han betraktet stadig London som det politiske sentrum. Når den vestdemokratiske presse hevet ham til skyene som champion for raselikheten, er dette helt feil. Like lite som noen annen sydafrikaner har Smuts villet gi avkall på et Sydafrika ledet av hvite menn, som kontrollerte en svart majoritet. Forskjellen mellom Smuts og Malan er bare en gradsforskjell. Motsetningen lå mere i at Smuts var Londonfinansens mann med sterke forbindelser i en viss internasjonal kapitalistgruppe og at han ikke trodde på Sydafrikas evne til å stå på egne ben handelspolitisk og økonomisk. Det var imidlertid ikke Sydafrikas styrke: men Enlands svakhet som umuliggjorde Smuts politikk. Gjennom den annen verdenskrig og de britiske anstrengelser for å knuse Tyskland tapte England den faktiske mulighet for å opprettholde den britiske imperiepolitikken, og dr. Malan og hans parti har trukket konsekvensen av dette. Umiddelbart etter Smuts død og da England forsømte å styrke sin makt ved en fulltallig representasjon ved begravelsen (cfr. Norge og Mannerheim) vedtok Malans nasjonalister en rekke beslutninger som innebærer et tydelig varsel til Londonregjeringen mot fortsatt å ville spille forsyn i Sydafrika. Det fortsetter således å rakne i Londondynastiets nett omkring jorden.

Nasjonalistenes mål er å få omdannet Sydafrika til en republikk innenfor det britiske Commonwealth på samme måte som India er det, og dette vil etter alt å dømme bli gjennomført innenfor det nåværende parlaments levetid — 2 år. Når det er gjort vil dr. Malan trekke seg tilbake og man regner med, at han da vil gi plass for en mere ytterliggående premierminister i spissen for en nærmest facsistisk regjering, som vil få i oppdrag å bryte båndene med Storbritannia og de andre dominions. Den neste oppgave blir da at Syd-Afrika vil stille seg i spissen for dannelsen av en sydatlantisk pakt. Dr. Malan ser her sitt land i den samme rolle som Nordamerika hadde ved opprettelsen av den nordatlantiske pakt. Og Sydafrika vil til den tid være nådd så langt, at landet vil kunne gå i spend med Perons Argentina og andre sydamerikanske stater. — Tanken om opprettelsen av en antikimmunistisk blokk nord-over Afrika, ledet av Sydafrika synes derimot ikke å ha noen ut sikter. De store demokratiske områder i Midtafrika. Rhodesia, Kenya, Sudan og Britisk Vest-Afrika føler seg ikke tiltalt av republikanske tanker. Rhodesia ønsker og regner med å få dominionstatus om kort tid og har likesom Canada søkt om å bli et kongedømme av navn, slik at den engelske konge blir konge av Rhodesia som også konge av Canada istedet for bare «konge over de britiske dominions hinsides havene.»

Dr. Malan er en særpreget personlighet med stor myndighet, men han er samtidig en forsiktig politikker uten personlige ambisjoner. Det har aldri vært hans mål å presse gjennom revolusjonerende saker i sin egen tid, han er tilfreds med å legge alt tilrette for så med alderens rett å kunne trekke seg tilbake og bli husket som Herrenvolks greunnlegger. — Hans nasjonalisme er hverken italiensk fascisme eller tysk nasjonalisme, den er ganske enkelt sydafrikansk nasjonalisme, det hvite Sydafrikas samlingsbevegelse. Med majoritetens rett dominerer boerne og har overført til bevegelsen noe av forfedrenes strenge religiøsitet og pliktmoral og den domineres av forholdet til britene og negrene. Målet er kort og godt en suveren stat i hvilken den hvite rase befester sin lederstilling samtidig som både de hvite og de farvede skal beskyttes mot den skjebnesvangre raseblanding, det som man kalder Apartheid-politikken. Kapitalistiske interesser skulle muligens ville motsette seg Apartheid, som kan komme til å berøve dem en billig arbeidskraft, men selv den britiske regjering er mere interessert i å forsvare de hvite arbeidere enn å erkjenne noe fellesskap mellom hvite og farvede arbeidere, så idealene er nokså relative. Sydafrikas industrielle utvikling i de siste halvhundre år er muliggjort ved en hensynsløs utnyttelse av farvet arbeidskraft. Av landets befolkning er bare 2,5 mill. hvite, mens den farvede befolkning av negre og indere er henimot 10 mill. Underbetalingen og manglende sosial forsorg har ført til uholdbare forhold og det er dette dr. Malan og hans parti går imot ved sin Apartheid-politikk. De som angriper ham og med vesteuropeisk propagandas hjelp kalder ham fascist, har ikke kunnet fremlegge noe alternativ til hans program for sanering av de forhold som Smuts la-skure-politikk har skapt i slumkvarterene i de sydafrikanske industridistrikter. Den indignerte protest mot dr. Malans politikk særlig i den vesteuropeiske presse ville ha vært nærmest uforklarlig, hvis den ikke hadde sitt utspring i de mektige kapitalinteresser som profiterer av de sydafrikanske gull- og diamantgruber og som i dr. Malan og hans politikk ser en trusel mot den hittil ubestridte rett til hensynsløst å utnytte den farvede befolknings arbeidskraft. — Dette bør den opplyste europeiske opinion ha for øye og ikke la seg ensidig tute ørene fulle av de store telegrambyråers hetz mot «fascisten» Malan. Smuts — boergeneralen — som gikk i britisk tjeneste — hadde en god presse som verdenskapitalens tjener. Dr Malan, som reiser bust, blir hudflettet av det innekserserte talekor, men hans sterke moral og sikre grep på tingene har mulighet for å gjøre Sydafrika levelig for både hvite og farvede. Det vil bety at britene brutale overfall på de frihetselskende boere for mer en halv hundre år siden med verdens første konsentrasjonsleirer og all deres gru tilslutt, vender seg til seir for den sydafrikanske befolkning. — England taper på alle hav, en ny tid er i emning, da folkene selv vil styre uten Citys formynderskap.

Husk kontingenten

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

NY BOK:

E. Werner Svendsen:

«Konsentrasjonsleiren Ilebu»

er nettopp utkommet. Boken erpå 167 sider, innholdsrik, ...skrevet og fengslende. Det er en beretning bygget på dagbksnotater, interessant fra perm til perm.

Boken bestilles i «8. MAI», og sendes omgående ved innsendelse av kr. 8.50.

«8. MAI», Box 41, Kr.sund N.

Er erkjennelsen mulig —

— Fortsatt fra side 1 —

Vi ble okkupert. Og også da hadde det vært vår plikt å stå sammen i en blokk. Men heller ikke dette greide vi, det må vi erkjenne alle sammen i dag, både «jøssinger» og «nazister». Hvordan kunne vi ha stått sammen i en norsk blokk? Det er ikke så vanskelig som det kan forekomme, og det viste seg at denne blokk eksisterte i det skjulte. Forutsetningen for denne blokk var at alle følte seg som nordmenn og betrektet alle sine landsmenn som nordmenn, uansett hvilken etikett det var klistret utenpå dem.

Enhver okkupasjon forutsetter at enkelte av landets borgere er nødt til å gå i bresjen for sine landsmenn som mellomledd mellom okkupasjonsmakten og borgerne. Det er jo forutsett i folkeretten og i de Haagreglene som også Norge har godtatt. Men dette er den rent ytre, juridiske form. Det som er avgjørende er den ånd som leder disse mellommenn. Så lenge de tenker, føler og handler som nordmenn er de med i den norske blokk. Det ville være interessant å få en historisk objektiv kartlegging av den ånd som preget disse mellommenn under okkupasjonen 1940—1945. Visst var det nordmenn som den gang satte i gang krigsviktig produksjon for okkupasjonsmakten, som ivret etter å selge trelast til «fienden», nordmenn som ikke var medlemmer av NS, men tvertimot var ansette vitenskapsmenn og jurister. Vist var det nordmenn som til tross for at de var medlemmer av NS, arbeidet for egne økonomiske interesser eller for okkupasjonsmaktens finansinteresser. Alt dette må erkjennes av begge parter foran historiens objektive dom.

Men i den historiske sannhets interesse må det også slåes fast at det på tvers av alle etiketter og for å vareta norske interesser. I denne forbindelse kan det være tilstrekkelig å minne om dr. juris Gustav Smedals uttalelse i «Lands svik og patriotisme» om at NS måtte ha vært oppfunnet i 1940 hvis det ikke hadde eksistert tidligere. Men i selvsamme bedrift var det også mange medarbeidere som ikke sto som medlemmer av NS, men tvertimot etterhvert kom med i det «illegale» arbeide. Allikevel sto de sveiset sammen i en norsk blokk. Hvis en av medarbeiderne fikk rede på at nordmenn var utsatt for fare eller forfølgelse, ble saken åpent drøftet og forholdsregler tatt. Når noen av medarbeiderne fikk vite om at en nordmann var arrestert, ble det straks satt i gang arbeid ad alle mulige kanaler for å få vedkommende fri. Det samme gjaldt selvsagt hvis en av medarbeiderne havnet bak murene. Etterhvert som krigen gikk sin gang ble det i stadig større utstrekning påkrevet å hjelpe nordmenn over til Sverige. Bedriftslederen hadde adgang til å forlange reisetillatelser og slike reisetillatelser ble utstedt i hopetall for folk som han ikke kjente og aldrig hadde hørt tale om, men som ble offisielt knyttet til bedriften i alle mulige offisielle oppdrag. En norsk offiser som var ansatt i bedriften sto flere ganger i fare for å bli arrestert av okkupasjonsmakten på grunn av sin stilling som offiser og fordi det var mistanke om at han drev utstrakt «illegal» virksomhet. Arrestasjonene ble forhindret gang på gang. Henimot krigens slutt fikk en av bedriftens hjemmefrontfolk greie på at hjemmefronten hadde planer om å sprenge hele bedriften i luften hvilket ville være til ubotelig skade etter krigens slutt for norske interesser. Vedkommende fikk forhindret det. Hvem kan

Majavatn-affæren -

— Forts. fra side 1 —

østside. Fra øst er det videre sendt tyske politipatruljer mot Bindal.

..I natt (natt til 17. 9.) sætte jeg inn en bevepnet statspolitiavdeling med bistand av politikammerets folk med oppdrag å avsøke visse strøk i øvre del av Namdal.

Fra Nemdalseid deltar samtlige lensmenn i ettersøkning og bevoktning. I dette strøk er også satt inn tyske militære.

..Angående drapshandlingen kan gis følgende opplysning:

Lensmann Fossem og betjent Sjøgen befant seg i kjøkkenet på gården Urvold sammen med gårdseieren Urvold og dennes søskende Jørgen og Otelie Urvold, da to fremmede kom inn på kjøkkenet. Mennene ble av lensmannen avkrevet legitimasjon. Den ene forevistе grenseboerbevis. Umiddelbart etter trakk imidlertid begge våpen og skjøt lensmannsfolkenne ned med 10—12 skudd. Lensmann Fossem var bevepnet med pistol, men hadde ikke kunnet bruke den, da den hadde forkilt seg.

Det er bragt på det rene at de ettersøkte har oppholdt seg i en hytte ca. 500—600 m. fra gården Urvold siden søndag den 13. septbr. Det er videre på det rene at det ettersøkte følge nå består av 5 menn og 3 kvinner.

Det lyktes igår å finne den ene drapsmanns grenseboerbevis. Det lyder på Hans Eken, f. 24. 3. 17 Tønsberg, angivelig skogsarbeider med bopel Fellingsfors i dette distrikt. Grenseboerbeviset er utfærdiget av politikammeret på grunnlag av et legitimasjonskort utstedt av Trondheim Politikammer som nr. 35,298.

Jeg har igår telegrafisk anmodet Tønsberg Politikammer om opplysninger om nevnte person, Hans Eken. Jeg har imidlertid ennå intet hørt fra politikammeret.

Foreløbig har en ikke sikkert spor av drapsmennene, men en må gå ut fra at de søker østover igjen.

..Jeg tror imidlertid at med de styrker som det tyske sikkerhetspoliti har satt inn, og ved systematisk ettersøkning, må det være mulig å gripe drapsmennene innen rimelig tid.

Politidepartementet og Statspolitiet er foreløbig underrettet.

Mosjøen, den 17. september 1942.
B. Aslaksrud (sign).

Hvis man for alvor vil ha klarhet i tragedien, lever det fremdeles mange, som kan supplere denne skrivelse og bringe de historiske fakta på det rene — ikke bare om selve begivenhe-

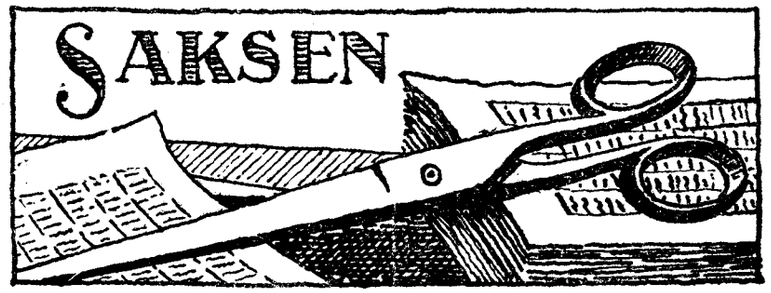

Dårlig journalistikk.

Meddelelsen om at avisen «Samfunnsliv» i Alesund, redaktør Peter Hoff, ved Oslo byretts dom er tilkjent 50,000 kroner i erstatning av Norsk Centralforening for Boktrykkere», fordi avisen ble boykottet av foreningen, gjengis av Sarpsborg Arbeiderblad under følgende tospaltede titel: «Ny-nazi-avisen «Samfunnsliv» tilkjent 50,000 kroner i erstatning» o.s.v Bladets høyrekollega «Sarpen» påtaler med rette denne journalistikk og skriver:

I domspremissene het det bl. a.:

«Det synes ikke å være noe å utsette på Hoffs eller avisens nasjonale holdning. Forbundet har i dette tilfelle ikke vist tilbørlig aktsomhet ved en rolig gransning av avisen, før det gikk til sine voldsomme og uriktige beskyldninger».

Kommentar overflødig.

Likvidasjon — Sverigetur!

«Nationen» skriver 8. 2. 51:

«Den devaluering av ordenes innhold og mening som hr. Sam Knutzens tidligere medarbeidere går inn for i den nå pågående rettssaken, vil sikkert med stort utbytte kunne studeres av framtidige injurianter. Når betegnelsen «forræder» på ingen måte inneholder noe odiøst, og «hurtigst mulig likvidering av forræderen» så å si er ensbetydende med en rekreasjonstur til Sverige, vil det unektelig gi et ganske romslig spillerom i forholdet til det åttende bud.

Men når det nå er et faktum at likvidering i okkupasjonstiden kunne bety alt fra dødsdom til altså nå nærmeste en Sverigetur, er det spørsmål som unektelig begynner å interessere nokså mange. Fikk «rette vedkommende» i ethvert enkelt tilfelle nøyaktig opplysning, så å si bruksanvisning, om hvordan likvideringen for anledningen skulle praktiseres?

Hvis ikke kunne det unektelig oppstå ubehagelig feiltagelser for den det gikk utover!»

Likvidasjon av «mistenkte personer»

«Dagbladet» bringer 7. 2. 51 følgende innlegg undertegnet A. B.:

«I Hefteli-saken var major og mil. org.sjef Jens Robstad vitne. Han sier «at i okkupasjonstiden hadde han (Robstad) bedd dei bare skyte Hefteli ned for det kunne dei gjera når det var nokon dei hadde «mistanke» til. I det heile var det gjort for lite på Sørlandet med å likvidere mistenkte personer», sa major Jens Robstad. (Referert etter Agder Tidend).

Hefteli ble frifunnet, han var bare «mistenkt».

Når det nå i beredskapsloven ble tale om å likvidere mistenkte personer, kom jeg til å tenke på Robstads ord i denne sak. — Jeg og mange med meg ble helt rystet over Robstad den gang, og likeså rystet ble vi nå, da slik framgangsmåte skulle gjøres til lov. — Visstnok er likvidasjon av «mistenkte» personer gått ut av beredskapsloven. Men ved hjelp av fullmaktsloven kan regjeringen og deres tro tjenere skalte og valte med menneskelib og menneskeskjæbner som de vil.

De sier, hr. Robstad, «at i det heile var det gjort for lite på Sørlandet med å likvidere «mistenkte» personer — Altså «mistenkte» personer ble likvidert, men ikke så mange som De ønsket. Nå spør jeg Dem, hr. Robstad: Var det påbud fra myndighetene i London at De likviderte «mistenkte» personer, eller var det på eget initiativ?

INNVENDINGER

..I et innlegg i «Farman» om «Lord Hankey — Keilhau — Scharffenberg» skriver L. V.:

«De innvendinger, som lord Hankey gjør mot Nürnbergdomstolen kan også i høy grad gjøres mot det norske rettsoppgjør. Lord Hankey er ingen tilfeldig mann. Han var medlem av Chamberlains og Churchills krigsregjeringer. Han sitter nå i overhuset og er æresmedlem av diverse unversiteter. Det har alltid vært en lykke for England som for verden, at der i Storbritannia har vært høytstående menn, som har talt objektivitetens og menneskelighetens sak, selv når deres land har vært engasjert i mindre heldige kombinasjoner. Det kom frem bl. a. i 1814, da det var en bevisst opposisjon for Norge, og under Boerkrigen. Selv om en slik opposisjon seirer i opprørte tider, inneholder dens tilsteværelse et korrektiv for statsmaktene. Disse tvinges til å tenke. Det blir tendt en motild mot overgrepene, som begrenser disse».

Hestehandelen i Rostock

Redaktør A. Olesen har nå gitt ut boken:

«Fra utrykte kilder»

hvor han med ugjendrivelige beviser slår fast, at den danske regjering drev underhandlinger med den tyske regjering tre uker før Danmark og Norge ble okkupert.

Det er den mest sensasjonelle bok som er kommet ut i Danmark på lange tider.

I Norge kan boken bestilles gjennom «8. Mai». Den koster kr. 5.00 portofritt tilsendt.

«8. Mai» Box 41, Kristiansund N

Bondejenter

En kjekk pen bondejente i rett alder søkes til husbestyrerinne på Centr. triv. bondegård, Romerike. Ingen folkehusholdn.

Bill. merk. «Snarest nr. 67».

Brevveksling

og bekjentskap ønskes med N.S. bondejente. Alle brev besvares. Helst Foto som returneres.

Bill. mrk. «Brevveksling nr. 68»

Assuranse.

Agent, tidligere N.S., tegner alslags forsikringer, brann, automobli, ansvar, innbrudd, ulykke og liv m. v. Send oss Deres forsikring, stor eller liten til overtagelse nu eller senere. Underagenter ansettes. Bill. mrk. «Assuranse nr. 64».

Forretningsdame

Som også kan litt husstell, får selvstendig, god stilling i liten sørlandsby. Bill. mrk. «Selvstendig nr. 63».

Ung mann — tidl. unghird

som vil løse handelsbrev, ønsker stilling i forretning for oppnåelse av nødvendig praksis. Også annet arbeid av intr., hvor hus skaffes. Bill. mrk. «21 år, arbeidsvillig nr. 70».

1 eller 2 lærlinger

søkes til moderne gårdsbruk med hagebruk og gartneri på Sørlandet fra mars—april.

Anders Nyberg, Brekkestø.

kiennes av begge parter foran historiens objektive dom.

Men i den historiske sannhets interesse må det også slåes fast at det på tvers av alle etiketter og ytre betegnelser eksisterte en skjult norsk blokk som var en levende, nasjonal realitet. Det kan nevnes talløse eksempler. men her vil bli anført bare et par for å illustrere denne blokken:

Lederen for en større bedrift i den kulturelle sektor hadde meldt seg inn i NS etter konferanse med Stortingets fungerende president sommeren 1940 for å vareta norske interesser mot okkupasjonsmaktens trykk under riksrådsforhandlingene, der som kjent forutsatte at nordmenn av alle partier (også fra NS) skulle gå sammen om et midlertidig riksstyre for å fungere som bølgedempere mellom okkupasjonsmakten og sine landsmenn. Det var også slik vedkommende bedriftsleder oppfattet sin oppgave, som han var satt til og som han aldri hadde bedt om å få. Denne leder hadde over hundre medarbeidere i sin bedrift og alle på ansvarlige poster meldte seg inn i NS av samme grunn som han.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

sprenge hele bedriften i luften hvilket ville være til ubotelig skade etter krigens slutt for norske interesser. Vedkommende fikk forhindret det. Hvem kan etter dette påstå at det ikke fantes en skjult norsk blokk dengang.

Den skulle bare ha vært altomfattende, og den burde ha vært sterk nok til å hindre langt flere ulykker både under og etter krigen.

Kan partene i dag erkjenne dette er vi kommet langt på veien til den norske forsoning som er påtrengende nødvendig, ikke bare av hensyn til fortiden og nutiden, men ennå mer av hensyn til fremtiden.

Vi har arbeidet, lidt og kjempet for vårt land. Vi kan bruke de samme ord om oss alle som Hambro har brukt om Nygaardsvold og hans regjering: «De gjorde så godt de kunne». Og når Stortinget ga Nygaardsvold absolusion og statspension, burde alle nordmenn ha evne til å gi hverandre absolusjon, evne til å rekke hverandre hånden.

Vi erkjenner at «jøssingene» var utsatt for mange lidelser, at de

klarhet i tragedien, lever det fremdeles mange, som kan supplere denne skrivelse og bringe de historiske fakta på det rene — ikke bare om selve begivenheten, men også om de myndigheter, som dengang samarbeidet med okkupanten for senere å rase mot dem, som var deres underordnede og handlet etter ordre. Det er ikke vår akt å legge sten til byrden, men å bidra etter evne til at de tidligere NS-folk skal få den oppreisning som de har krav på.

hadde mange dødsofre, for 99 prosents vedkommende som følge av okkupasjonsmaktens tiltak. Men «jøssingene» må erkjenne at vi andre også hadde våre lidelser og vanskeligheter, også hadde våre dødsofre under krigen — og hva verre er, at våre lidelser fortsatte etter krigen, at nordmenn ble henrettet av sine egne landsmenn i fredstid.

Det norske folk har ingen annen vei å gå i dag enn å erkjenne sine feil fra begge sider og gå inn i fremtiden som en enig og sammensveiset norsk blokk.

Pertinax.

«I Herten-saken var major og inn org.sjef Jens Robstad vitne. Han sier «at i okkupasjonstiden hadde han (Robstad) bedd dei bare skyte Hef-

til å tenke. Det blir tendt en motild mot overgrepene, som begrenser disse».

Erstatningsdirektoratet vil enda plyndre inn 123 mill. kroner.

Det er gått med over 16 millioner til administrasjon

Erstatningsdirektoratet har pr. 1. desember 1950 tatt inn 157 millioner kroner eller 58 prosent av det som skulle ha vært innbetalt. Det utestår enda av det samlede beløp på ca. 280 millioner, ca. 123 millioner kroner.

Det foreslåes bevilget til dette direktorat for neste termin kr. 400,000. Siden Erstatningsdirektoratet startet har det kostet ca. 16 millioner kroner å administrere det.

Direktoratet er nå oppmerksom på at det kan ta lang tid å «få inndrevet pengene», som det heter.

PARABEL

Det var en gang syv gode kyr —
fortelles i et eventyr —
de skyet intet bryderi
men gresset høyt i Grønneli.
Og de ble blank og fet og rund
og veiet mange, mange pund.

Men der var noen andre dyr,
og de var også skapt som kyr,
og de var skral og de var skrinn
så magre som en gjerdegrinn.
De så med grønn misundelse
på hvor de første gressede.

De åpnede sin store flabb
og tok de fete i sitt gap
og ventet på å svulme opp
og blive fleskefet på kropp.
Men skal de var, og de ble skrinn
som skrapet ben i blæreskinn.

A. F.

søkes til moderne gårdsbruk med hagebruk og gartneri på Sørlandet fra mars—april.

Anders Nyberg, Brekkestø.

Se her.

Familiemann, jordbruks- og regnskapskyndig s. fra våren forpakting, bestyrerstilling el. l.

Bill. mrk.: «H. m. besetning og redskap nr. 66».

Tilsalgs.

En del divanfotbrett med beslag. Pris kr. 10.— + frakt + etterkrav.

J. Liahagen, Fåvang.
Telefon 552 a.

Husholderske

får plass hos ung, ugift gårdbr. på middelstor gård i Trøndelag. Snarlig tiltredelse. Lønnsfori.

Bill. mrk. «Trøndelag nr. 71».

Påskeopphold ønskes

For svenske solide påsketurister søkes på fjellet med bra ankomst sæter eller hytte for 4 — 8 i selskap. Tilbud med alle opplysninger og pris snarest.

Olaf Bjerkås,
Skolgt. 8, Uppsala, Sverige

Pass på!

Energiske selgere, agenter og forhandlere søkes mot meget høy godtgjørelse for Dr. jur. Gustav Smedals berømte bok

Patriotisme og Landssvik

Utsalgspris kr. 12,00 fint innb. Kommisjonslager mot referanse Skriv straks.

KARL SEELAND,
Oppegård st.

God pengeanbringelse

Forretn.mann ønsker lånt snarest 5—8000 kroner til utvidelse av handelsvirksomhet. Gode og sikre inntekter. Jeg gir Dem 6 pst. renter. Billett mrk. 3. proritet nr. 61.

N.S.-kamerater!

2 ugifte eller enslige eldre karer (ikke under 40 år), som er gått trett av «rettferdigheten» både inne og ute, kan få et sikkert hjem for fremtiden og bli opptatt som familiemedlemmer hos oss.

Vanlig gårdsarbeide (ikke skogsdrift) på lettdreven gård med moderne redskaper og hjelpemidler.

Henvendelse snarest, lønn etter overenskomst. Billett mrk. «Familiemedlemmer nr. 57».

«8. Mai»s kronikk 22. februar 1951

Dr. Odd Pedersen

Mens det ennå er dag . . .

I forbindelse med major Langelands foredrag i Samfundsakademiet i Trondheim 31. januar og Adresseavisens leder 1. februar ber jeg om plass for følgende:

I 1948 hadde jeg i Adresseavisen en liten artikkel med overskrift «Opløsningens Norge». Statsminister Gerhardsen hadde nylig bebudet kamp mot kommunistene som da så smått begynte å bli regnet for mulig fremtidige landssvikere. Fra før hadde vi så NS-medlemmene som var stemplet som landssvikere. Tilsammen anslo jeg antallet av disse to kategoriene av landssvikere til opp mot 30 pst. av landets befolkning.

Major Langeland nevnte ca. ½ million bitre, uvillige landsmenn — han mente dem som var rammet av rettsoppgjøret.

De siste fem år har verden gjennomgått en rivende utvikling — eller omveltning. Tidligere allierte er blitt fiender og omvendt, helter er blitt simple barbarer, jernteppet stenger for syn og hørsel. Den kalde krig er blitt nærmest varm og fremtidsutsiktene dystre sett fra alle verdens hjørner.

«Skal Norge forsvares eller befries i tilfelle angrep», spør Adresseavisen. Og om det skal befries, så blir det nok ikke det Norge, som vi fikk igjen i 1945, men bare terrenget, sier avisen videre. Misforstår jeg, når jeg deri synes det ligger en honnør til tyskerne og (eller) okkupasjonsmyndighetene for forvaltningen under krigen? I allefall regnes det med at den mulig neste okkupant — dermed mener sikkert avisen russerne — vil være av langt farligere og hensynsløsere art enn tyskerne var.

Var det da ingen som visste om dette før?

Var det da bare for en forskrudd ide de kjempet på østfronten disse tusener av frontkjempere, som siden er dømt strengt for landsforræderi?

General Eisenhower sa nylig i Tyskland, at det ville være løgn å nekte for at han så på tyskerne som fiender under siste krig og at han mente at tyskerne dengang kjempet for en farlig politisk utvikling (citatet er ikke ordrett, men meningen var denne). Han mente dengang osv. — mente i fortid altså.

Ikke desto mindre blir tyske krigsforbrytere benådet og satt i frihet i stor utstrekning. — Man jenker seg etter tyskernes ønsker ganske villig nå. Enten betyr dette, at tyskernes politikk ikke nu ansees for å ha vært så farlig, eller det skyldes at det vanskelig skal gjøres å greie seg uten tyskernes bistand i en eventuell krig øst—vest. Det er i alle fall realitetspolitikk.

Herhjemme har vi også de siste par år opplevet moderasjon i straffene, når det gjelder NS-folk som dømmes.

Men — og det er det viktigste: landssvikstemplet skal opprettholdes for enhver pris. Og der dømmes og plyndres videre i rettsoppgjørets navn.

«Folkets rettsbevissthet» pukket man på før. Jeg mener denne rettsbevissthet går i en annen rettning idag enn for 5 år siden. Folket er skremt, føler seg snytt, illusjonsløst og mangler noe sikkert å holde seg til for fremtiden. Det har gått på nervene løs, vi er sunket i verdi åndelig sett.

Hva er det for mystiske krefter som fremdeles greier å holde dette rettsoppgjøret i gang, og hvorfor? Vil bakmennene sprekke hvis lyset settes på dem og det blir gjort slutt på den meningsløse splittelse i folket idag, da det trenges et enig folk om noe skal nytte? Jeg tror at et fiendeangrep i dag skulle skape en forvirring som ikke stod noe tilbake for den som oppstod i april 1940.

Et samlet, enig folk får vi ikke fullt ut, men ½ mill. nye helhjertede jastemmer skulle ikke være å forakte (jfr. Langeland) — og det kan det bli.

Riktignok har endel forhenværende NS-folk fått tilbake retten til å gjøre militærtjeneste, men har de fått tilbake lysten? Jeg kjenner ingen, som har fått lysten tilbake, og jeg kjenner nokså mange av dem.

La oss også få lysten tilbake — lysten til å forsvare landet mot den neste som forsøker å hærta det.

Realitetspolitikk er det når vi ser tingene som de er idag og retter oss deretter. Men da må det først skapes grunnlag for forståelse. Vi tidl. NS-folk synes å ha lettere for å komme på talefot med en aktiv motstandsmann eller hjemmefrontmann enn med de andre holdningsløse fra den tid. Det er vel just dette å ville gjøre en innsats som avtvinger forståelse eller respekt. (Dessverre var det i begge aktive leirer endel med dunkle motiver for sin innsats — de regnes ikke med).

Vi tidligere NS-folk — jeg tror jeg har de allerfleste med meg — føler det som en forbrytelse som er begått mot oss, vi er rammet av grunnlovsstridige forordninger, ja ugyldige slike og er forfulgt for vår politiske overbevisnings skyld. — Det er helt enkelt denne mening vi har, og vi imøteser ikke med glede det amnesti med nedsatt straff, mens våre navn og fingeravtryk fremdeles står i strafferegistret blant forbrytere.

Derfor er vi bitre og danner den blokk i samfunnet som idag i den særlige politiske situasjon må regnes med som et problem som må løses.

Det er sjelden man får noe uten å gi noe igjen. Jeg tror ikke at det blir ro omkring retsoppgjøret før dette bringes til opphør og det gis oppreisning. Fornuften er en god veileder og den burde nå få større spillerum enn de affektbetonte handlinger.

Tiden er nå så langt fremskredet at det skulle la seg gjøre å samle det splittede og innstille oppløsningsprosessen. Et demokrati med 30 pst. utstøtte synes meg å være en karrikatur. Rettsoppgjørets ide er ikke noe samlende lenger, den er forhindrende.

Det trenges en ny: samlings ideen!

Odd Pedersen.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Torsdag 22. februar 1951 Nr. 7 — 5. årgang

Er De idag en tilfeldig leser av «8. Mai» så bli imorgen en fast abonnent.

Grunnloven og «krenkelsen».

Av Helge Grønstad.

DET er helt utmerket at «8. Mai» ved å gi plass for Anders Langes artikler har latt en stemme fra «den andre fronten» nå fram til leserne. Vi trengte det. Og dertil inneholder Langes opp sett meget av interesse for vårt revisjonsarbeid. Det er nettopp en saklig og sindig drøftelse som er mer ønskelig enn noe. Er ikke forståelsen helt ut tilstede i øyeblikket, kan den skapes gjennom en gjensidig utbytning av tanker.

Ut fra dette vil herr Lange sikkert tilgi meg når jeg sier at jeg for mitt vedkommende ikke var udelt enig med ham i intimasjonen til hans artikkel II, der han hevder at «også Vidkun Quislings statsforfatningsideal var et fullstendig brudd med Grunnloven». Det vil si: er det med dette meningen å si at NS's statsforfatningsprogram gikk ut over Grunnlovens bestemmelser, kan jeg til en viss grad være enig. Programmessig trakk man opp andre linjer enn Grunnlovens. Men skulle det i den siterte anførsel ligge — hva man oftest har hørt fra motstanshold i denne tiden — at det fra NS-hold var g j e n n o m f ø r t en ulovlig omlegning av den norske statsforfatning i strid med Grunnloven, så må jeg protestere.

En ting er at man har en post på et politisk program. En annen ting om og hvordan programposten blir gjennomført.

Da Quisling i mai 1945 ble framstilt til fengslingskjennelse foreholdt dommeren ham siktelsen for høyforræderi (str.-lovens prg. 98). Quisling benektet å ha gjort seg skyldig i dette. Ja, sier dommeren, men De hadde jo dette Rikstinget på Deres program, og det betød jo et brudd med vår vanlige statsforfatningsrett? Vel, svarte Quisling, det er så, vi hade det på programmet, men jeg gjennomførte det ikke under okkupasjonen. Dommeren måtte erkjenne dette faktum og fortsatte derfor: Ja, hvorfor gjorde De egentlig ikke det, så meget som De hadde snakket om dette? — Fordi, svarte Quisling, at jeg ikke anså det opportunt.

Denne uttalelse av Quisling nødt til å innrette oss er en sak for seg. Men det er ikke vår mening å påtvinge det norske folk en styreform som det ikke selv ønsker. Først når verdenskrigen er over og okkupasjonen opphevet, kan det bli tale om å realisere Rikstingsplanene, og da skal på forhånd folket i avstemning selv bestemme sin fremtidige styreform.»

Slik talte Vidkun Quisling i 1941. Og i 1945 sto fremdeles Rikstinget bare på programmet. Dette bør huskes — og spesielt av alle dem som i rettene fikk slengt seg i nesen at «NS endret rikets statsforfatning med ulovlige midler».

Jeg hører selv til dem som både i lagmannsrett og høyesterett ble dømt etter strls. § 98 for slik ulovlig forfatningsendring. Min innsigelse var nytteløs, men i lys av Quislings uttalelse anser jeg dog denne innsigelse såvidt vektig at jeg skal gjengi den etter mine samtidige notater:

«Det nytter ikke å snakke om ulovlig forfatningsendring i forbinnelse med de nødsforanstaltninger som måtte treffes ununder trykket av okkupasjonen. Det påståes at vi i NS har veltet vår gamle statsforfatning, men — ærede rett — men kan ikke felle et tre som alt er hugget. Alt våren og sommeren 1940 hadde vår vanlige forfatning gjennomgått slike endringer at det langtfra var noen normal, grunnlovsmessig forfatning vi overtok da vi ble gitt ansvaret for administrasjonen. Det er nok å peke på Stortingets og regjeringens bortreise fra hovedstaden 9. april, Stortingets hjemsendelse, Elverumsfullmakten, administrasjonsrådets opprettelse, Riksrådsforhandlingene, så vil man forstå hva jeg mener. Vi endret aldri forfatningen med ulovlige midler. Hva vi var tvunget til temporært å gjennomføre som en direkte nødsforanstaltning, er noe annet.

Hvis et skib i storm ute i Atlanter'n mister roret, og kapteinen gir tømmermannen ordre om å søke å rigge opp et nødror, så må kanskje tømmermannen i sin brist på materialer i noen grad gå løs på skibets innredning. Han gjør imidlertid det, nødroret blir lagt ut, skibet kommer under styring, og en dag lykkes det kapteinen å bringe såvel båt som passasjerer og last velberget til lands. I et slikt tilfelle ville jeg kalle det dårlig rederi som — etter fullbragt redningsaksjon — gikk henn og krevde kaptein og tømmermann tiltalt og straffet for «hærver» på skibets innredning.

Det er dessverre — ærede rett — et slikt «hærverk» vi NS-folk i dag står tiltalt for, og jeg synes ikke at denne tiltale er smigrende for rederiet.»

Vel, dengang var slike ord fåfengte. De bidro bare til en skjerpet straffeutmåling overfor den arme «tømmermann». Men — en ettertid kan likevel komme til å se annerledes på det. Derfor skader det ikke om tankene i dag kommer på trykk.

Det var disse refleksjoner jeg gjorde for meg selv da jeg i dette øyeblikk leste Anders Langes artikkel II. Og d e t er i et hvert fall sikkert: det må være både P. Harsem og enhver annen tillatt å referere til den aktuelt eksisterende Grunnlov selvom man hevder den private oppfatning at Grunnloven i sin alders 137te år burde kunne avløses av noe som sto bedre i samsvar med tidens fordringer.

Vi NS-folk trakk i stormhyre under et overhendig uvær som truet oss som folk og land. Dermed er ingen ting sagt om hvilket antrekk vi ville ha skiftet om til når stormen hadde lagt seg og alt var blitt rolig igjen.

Ærlighet varer lengst

Av P. Harsem

..Redaktør A. Olesen, Aabenraa, Danmark, har nylig utgitt en bok med tittelen: «Fra utrykte kilder». Forfatteren framlegger en rekke nye beviser for at den danske regjerings representant, utenriksminister Munch

«Ærlighet mot en enkelt — er en trussel mot alle»

8. Mai

På'n igjen!

DA «fantepresten», gamle Jacob Walnum på dager da det skulle ofres til Fantemisjonen, kom på prekestolen og så ut over den fullt besatte Botnekirken, kunne han si:

«Ja, kjære menighet! Jeg la nok merke til at dere kjek på meg da jeg kom oppover kirkebakken isted. Nå hr'n den største hatten sin på seg, sa dere og dyttet hverandre i siden. Nå har'n forberedt seg! Og det er riktig det. Jeg tok hatten med den store pullen og i dette øyeblikk står den på bordet bak alteret. Sørg nå for etter prekenen at jeg ikke har gjort det forgjeves!»

Og appellen hjalp. Når menigheten hadde gjort offerrunden om alteret, var hatten dørgfull. Og Walnu mruslet bred og smilende hjem til sin prestegård og sin kjære Fantemisjon.

Dessværre har jeg ikke noen slik hendig hatt å stille opp på et hendig sted. Men den tilslutning mine tidligere appeller har fått fra meningsfeller rundt om i det hele land, sier meg at jeg dessuaktet bør kunne våge meg på en ny henvendelse. ..

Vi skriver et nytt årstall. 1950 ligger bak oss. Vi har i det året vist oss eksistensberettiget. Vi har vist at retten aldri lar seg knekke av makten. Og vi har vist at vi selv — trass i alt som vi hver og en har måttet gå i gjennom — ikke har bøyd nakken under åket. Vi har organisert vår reisning og vårt krav om rettferdighet. Vi har gitt våre undertrykkere følelse av at vi er til.

Men — kampen er hård og motstanden er seig. De som har satt rettsoppgjøret mot oss i scene, har ikke betenkt seg på å bruke alle midler for å holde uretten oppe — selv ikke påtalemyndigheten. På den slags er det bare et svar å gi: KAMPEN GÅR VIDERE! Ikke et øyeblikk skal vi la det falle taushet og ro over «rettsoppgjøret» før det er revidert og vi har fått vår oppreisning.

Unnfallenhet og lunkenhet fra vår side ville være våre motstanderes beste forbundsfeller. Derfor må slikt ikke forekomme. Det gjelder vår eksistens og det gjelder vår ære. Og da er det bare ett svar å gi.

Vi skriver som sagt et nytt år, og dermed forfaller også en ny årskontingent. Som vanlig er den fastsatt til kr. 10.00 (hvilket selvfølgelig ikke hindrer at vi med takk mottar mer). Ti kroner er ærlig talt ikke så meget for den enkelte. Men samlet her hos oss er det en kilde til kraft og utfoldelse. Jeg håper derfor at alle og enhver som forstår betydningen av at vi gjør oss gjeldende, vil være med og hjelpe oss.

Altså ber jeg våre folk rundt i by og bygd å ta seg en offertur om vårt felles alter, «Forbundet». Min innsamlingshatt er stor og rummelig — enda rummeligere enn hos soknepprest Walnum, og hos meg heter den

Hr. Anders Lange

Med glede og interesse har jeg lest Deres innlegg i «8. Mai» nr. 3 d. å., og jeg vil med en gang si at med «jøssinger» av bare Deres type ville mangt sett annerledes ut i dag til fordel for både land og folk. Størsteparten har trolig Deres innstilling i dag, men de mangler dessverre den sjelsstorhet der skal til for åpent å beklage sin aktive eller passive medvirkning til den politiske forfølgelse som under navn av «retts oppgjør» ble satt i gang mot oss da freden brøt løs, og som ennu ikke er endt.

De spør i Deres overskrift om der ikke er mulighet for en erkjennelse fra begge sider, til gagn for landet, spesielt i denne meget alvorlige tid! Det er et meget vanskelig spørsmål å svare på, sålenge jeg ikke vet i hvilken retning De mener vår er-

UKEN

Den amerikanske

Export-Import Bank kunngjorde den 13. 2. at den har gitt Franco-Spania en kreditt på nesten 90 millioner kroner. (Daily Mail 14. 2. 51).

I Amerika

trykkes det nå millioner av kort i to størrelser om hvordan folk skal forholde seg under flyangrep. Det ene skal henges opp i hvert hjem, og det andre skal alle voksne mennesker i landet bære i lommeboka eller i vesken. (Daily Telegraph 14. 2.)

Sjefen for

de hollandske FN-styrker i Korea er i følge en meddelelse fra det hollandske forsvarsministerium, falt i kamp. (Politiken 14. 2.)

Som kjent avbrøt

britene forhandlingene med Argentina om kjøttleveranser, da de syntes Argentina forlangte vel mye for kjøttet sitt. Kjøttsituasjonen i England er nå så fortvilt at den britiske regjering har bedt om å få gjenoppta de avbrutte forhandlinger. Det antas at Argentina vil gå med på det, men det antas også at forhandlerne vil stå fast ved sitt krav om 120 pund pr. tonn. (Stockholms-Tidningen 14. 2. 51).

Egypt, Syria,

Libanon, Irak, Saudi-Arabia og Jemen har i Kairo undertegnet en forsvarspakt for en felles politisk og militær strategi. (Europa-Kurier 9. 2. 51).

Av frykt for en

ny krig har mange franskmenn etterhvert overført penger til Marokko. (Daily Telegraph 14. 2. 51).

Et anti-kommunistisk

parti vil bli dannet i Tyskland i påsken. En tidligere redaktør av «Freies Volk», det vest-tyske kommunistpartis hovedorgan, har uttalt at det nye politiske partiet vil bli kalt Det Uavhendige Arbeiderparti. (New York Times 12. 2. 51.) .. ..

Den franske general

i Marokko, general Juin, hadde d. 13. 2. i Rabat en lang samtale med Sultanen. Det ble ikke gitt noen opp-

kjenne dette faktum og fortsatte derfor: Ja, hvorfor gjorde De egentlig ikke det, så meget som De hadde snakket om dette? Fordi, svarte Quisling, at jeg ikke ansa det opportunt.

Tilleggsnotat Okkupasjonshistorie, 2014

Denne uttalelse av Quisling som ikke har vært påaktet i tilbørlig grad, trenger en liten utfylling.

I 1941 var jeg sjef for Innenriksdepartementets Forvaltnings avdeling, og blant de kontorer som denne avdeling fra starten av var blitt utstyrt med, var også ett som kaltes Rikskontoret. Da etter noen måneder dette kontor ikke overhodet fikk seg overlatt noen oppgaver, lot jeg gjennom departementssjefen forhøre hos Quisling om det hadde noen aktuell hensikt å holde dette kontor oppe, og om det ikke var like godt å la den ene funksjonær som kontoret rådde over, gå over i annet arbeid. Gjennom innenriksråd Dahl fikk jeg beskjed om at Quisling hadde erklært seg enig i at kontoret ble opphevet. «For» — hadde Quisling sagt, — og det anser jeg særdeles viktig — «det blir ikke aktuelt med noe Riksting så lenge okkupasjonen består. Hvordan vi midlertidig er

Vinter-stevne

Søndag 4. februar holdt Kristent Samband i Kyesers gt. 1, Oslo sitt vinterstevne. Sokneprest Eystein Poulsen fra Modum holdt festtalen. Dessuten talte tre andre prester. Møtet ble ledet av sokneprest J. Andersen, som hr stiftet Kristent Samband og stått i ledelsen i ett år. Der har vært holdt møter hver søndag kl. 19.

Lokalene ble altfor små ved dette vinterstevne. Venneflokken øker stadig, så den nu ialt teller langt over 500. Der var tilreisende fra Telemark, Gudbrandsdalen, Vestfold, Østfold, Buskerud, Opland m. fl. Det var tydelig å merke at Guds ånd var tilstede. Dessuten merket vi en enhetens og kjærlighetens ånd som kun de får som har vært hårdt prøvet. Det musikalske ble besørget av en organist og en sanger.

Også misionen fikk sin plass ved dette stevne, idet en misjonær fortalte fra hedningefeltet.

Årsfest blir holdt søndag 4. mars kl. 19.

Ref.

..Redaktør A. Olesen, Aabenraa, Danmark, har nylig utgitt en bok med tittelen: «Fra utrykte kilder». Forfatteren framlegger en rekke nye beviser for at den danske regjerings representant, utenriksminister Munch skal ha mødt Himler i Rostock den 17. mars 1940. Her ble det forhandlet og det skal ha blitt avtalt at danskene skulle sørge for at de tyske tropper ikke møtte noen motstand — på sin vei mot Norge. .. ..

..Boka gir et forstemmende inntrykk av noen små menn som skulle drive stor utenrikspolitikk — uten evne til å kunne forstå hvilke konsekvenser deres holdning ville få.

De høye herrer mente det ville være best å stå med et bein i hver leir, men den annen stormakt måtte for alt i verden ikke få vite hvilket lumsk spill de drev. Naivt mente de danske og dengang også de norske herrer, som drev vår utenrikspolitikk, at de kunne narre det engelske og det tyske etterrettningsvesen.

De som ble narret var den danske og den norske nasjon.

I Norge stolte våre myndigheter helt på at vi skulle besettes av engelskmennene. Derfor ble der ingen mobilisering og ingen miner lagt ut. Det skulle se ut som om vi var blitt overrumplet av engelskmennene. Men så — kom de dessverre noen timer for sent.

I Danmark måtte en i 1930/40 se i øynene at de ikke evnet å motsette seg en tysk besettelse. Ved i en årrekke å ha neglisjert sitt forsvar hadde Danmark i virkeligheten intet valg.

Det er derfor ikke noe å undre seg over at utenriksminister Munch fandt det riktigst å gå med på de tyske krav i Rostock den 17. mars 1940 — om fri innmarsj for de tyske tropper.

Det er dette som redaktør Olesen hevder i sin bok. Den kjennsgjerning at tyske soldater fandt de danske vakter, som var satt til å passe Kjøbenhavns forsvar — sovende — taler sterkt for at der må ha vært en avtale mellom de danske og tyske myndigheter.

Den danske regjering burde da ha lagt kortene på bordet for folket og fortalt at den hadde handlet under tvang for å hindre at landet skulle bli ødelagt og for å hindre at tusener av unge danske menn skulle bli liggende på slagfeltene i kamp mot en motstander som de ikke hadde noen sjanse til å kunne stoppe. Her måtte en finne seg i å lide for fedrenes synder gjennom mange år — derved at forsvaret var lagt ned. Det har sikkert vært med stor sorg at Munch gikk med på tyskernes krav.

Både den danske og den norske regjering fikk med held lagt et slør over sine handlinger våren 1940, idet de kastet seg over forsvarsløse landsmenn, som loyalt hadde fulgt folkeretten. Det ble syndebukkene som måtte bære myndighetenes store skyld.

Hadde den danske regjering vært loyal overfor sine norske venner fra den 17. mars og utover således at den norske regjering hadde blitt varslet om hva der foresto — ville meget ha vært annerledes. Da hadde vi neppe hatt noen tysk besettelse av Norge.

Det skal mot til å avsløre den slags statshemmeligheter, slik som redaktør Olesen har gjort i sin bok: «Fra utrykte kilder» for det er vel i Danmark som her i Norge, at når en avslører forhold som er kjedelige for myndighetene — blir den som trekker fram sannhetsbevisene så å si siktet.

Sannheten tvinger seg alltid fram tilslutt. Underkues sannheten vil hele samfunnet lide, fordi det blir en splittelse, som ødelegger det byggende og skapende.

Er det da ikke bedre å søke å løse saken nå — selv om det for enkelte herrer er en bitter pille å svelge — enn å la saken gå uløst i årevis. — Uhyggen vil spre seg og få større konsekvenser enn noen aner. Landene vil stå splittet i en tid som krever under et overhendig uvær som truet oss som folk og land. Dermed er ingen ting sagt om hvilket antrekk vi ville ha skiftet om til når stormen hadde lagt seg og alt var blitt rolig igjen. At vi ville fortsette å tråkke i stormhyre er lite tenkelig. — Men kan hende hadde vi under kampen mot elementene gjort visse erfaringer som vi siden kunne dra nytte av.

De erfaringer imidlertid som vi har gjort siden 1945 er dessverre av en noe annen art.

SAMHOLD.

Churchill skrek opp

«I og med at de allierte nådde sitt krigsmål, avvepningen av Tyskland, gikk herredømmet i Europa automatisk over til russerne. (Når Churchill etter krigen skrek så voldsomt opp i den anledning, kaster det et eiendommelig lys over hans tidligere glødende tro på betydningen av å framtvinge Tysklands betingelsesløse kapitulasjon). Da de amerikanske tropper reiste hjem igjen, var det ikke lenger mulig å opprettholde noen maktballanse i ordets egentlige forstand. Siden har det ikke eksistert noen annen motvekt enn den som ligger i en nøktern vurdering av utsiktene — i en krig som blir utkjempet til siste slutt».

B. H. Liddell Hart
i «Vestens Forsvar»

der ikke er mulighet for erkjennelse fra begge sider, til gagn for landet, spesielt i denne meget alvorlige tid! Det er et meget vanskelig spørsmål å svare på, sålenge jeg ikke vet i hvilken retning De mener vår erkjennelse bør gå. Gjelder det bare de ankepunkter som De anfører i slutten av Deres innlegg, så kan jeg for mitt vedkommende svare et ubetinget ja, og jeg tror med tilslutning av slikt som 99 pst. av oss. Både jødeforfølgelsen og 3diegrads forhør, for ikke å si 4degrads, er i våre øyne en vederstyggelighet, som der ikke finnes unnskyldning for, hvem der så enn praktiserer dem, tyskerne iberegnet. Om dette visste vi imidlertid mindre enn intet. Og allikevel var det NS som ble debitert for svineriet!! Les bare avisene i de første par år. I den anledning skulle jeg ha lyst til å sende Dem manuskriptet til et innlegg jeg allerede i juni 1945 forgjeves forsøkte å få inn i 3 hovedstadsaviser etter tur. — Som bekjent ble vi systematisk stengt ute gjennom flere år, ja er det sogar framdeles, et typisk eksempel på makthavernes metoder.

Men la oss så se litt på erkjennelsen fra vår motpart. Også her er vi beskjedne, men til gjengjeld er det lille vi forlanger av fundamental karakter. Vi er ikke landsforrædere eller svikere!!, utnevet og understreket. Følgelig skal vi ha dette stempel slettet ut, fullt og helt. På denne bau er der ingen mulighet for kompromiss. Jeg sier som vår gamle hedersmann, fedrelandsvennen par ekscellens, hr. Erling Bjørnson: Aldri, aldri! Et talende vitnesbyrd om jøssingens mange gemenheter, er hans adferd mot denne elsker av moder jord. Der finnes tusenvis av andre eksempler på liknende råskap, men jeg nevner spesielt ham, fordi han i en menneskealder, i skrift og tale, har lagt for dagen en aldri sviktende kjærlighet til sitt fedreland. Hvilken sjelslidelse denne mann må ha hatt, kan knapt fattes av andre enn personer med utpreget grad av æresfølelse, dette høyverdige begrep som danner målestokken for individets åndelige habitus.

De tusenvis av andre tilfeller av forskjellig art og grad kan jeg naturligvis ikke komme inn på her. Heller ikke kjenner jeg personlig mere enn en brøkdel av dem, men det er sannelig mer enn nok. Felles for de alle er at de representerer jøssingverk i fredstid. Ansvaret for dette kapitel, som er sortere enn svart, påhviler selvsagt i første rekke makthaverne, dernest alle de ågerende i dette motbydelige skue spill. Men også de aksepterende passive tilskuere må bære sin del av skylden.

Tilslutt vil jeg takke Dem for Deres anerkjennende ord om hr. Fanebust, denne kompromisløse sannhetssøker som uten å være NS ble martyr for vår sak. Han fortjener Deres karakteristikk fullt ut.

Ærbødigst
Arne P Boberg.

fertur om vårt felles alter, «Forbundet». Min innsamlingshatt er stor og rummelig — enda rummeligere enn hos sokneprest Walnum, og hos meg heter den

FORBUNDET
Kierschowsgt. 5, Oslo, tlf.377696
Postgiro nr. 150.28.

La så postanvisningene strømme på oss. Vi lover at pengene skal bli godt brukt.

Forbundssekretæren.

Ei lita helsing til overlekjar Scharffenberg

Scharffenberg, vi hyller deg!
Rettferds ande fyller deg. —
I ei tid so vond og svart
står du der so ljos og bjart.

Eit fyr du er — ein fakkelbrann,
lysande om Norigs land.
— Sannings sterke, store tolk,
er du, i det norske folk!

Ordet har du i di makt.
Norig for din fot er lagt.
— Inn til kjerna støtt du finn.
Djupt han pløygjer plogen din!

Sterk i striden fram du går.
Der som lumske lygni rår
svingar du ditt åndsens sverd!
Du vårt vakne samvit er.

Djupt i byllen støtt du skjær.
Rotenskap som inni er —:
Korrupsjon og fusk og skam
lyt i ljose dagen fram.

Men ditt fine hjartelag
møter vi til kvar ein dag.
— Alle dei som urett lid
hjelp du gjev til sannings strid.

Finst det vel so arm ei sjel,
at du ikkje like vel
reknar deg som ven og bror?
— Dette gjer deg mykje stor.

Måtte du i mange år
lyse over vegen vår,
so vi — trass i lygni rå
kan den klåre sanning sjå.

S. Th. Ødegaard
i «Samhold».

Den franske general

i Marokko, general Juin, hadde d. 13. 2. i Rabat en lang samtale med Sultanen. Det ble ikke gitt noen opplysninger fra møtet, men den alminnelige mening er at han advarte sultanen mot å ha for intim forbindelse med Istiqlal, det ytterliggående nasjonalistpartiet. (Daily Telegraph 14. 2. 51).

Fallskjermgeneralen

Ramcke som rømte fra Paris for en tid siden fremtrer nå på det hvite lerret med en flammende appell for de tyskere som ennå sitter i franske fengsler anklaget for krigsforbrytelser. Ramcke dukket nemlig opp i Hamburg en natt og sammen med andre tidligere fallskjemsoffiserer ringte han opp til redaktøren for en tysk filmjournal, som derpå lot oppta en innspilling med ham. Det franske Pathe har sikret seg en kopi for å vise på de franske kinoer.

Mens den franske sikkerhetstjeneste jager generalen, har det tyske politiet i den britiske zone ikke fått noen beskjed om å pågripe ham. — (Stockholms-Tidningen 14. 2. 51).

I en tale

i Washington om forholdene i det fjerne østen uttalte general Collins bl. a. at sydkoreanerne kjempet tappert, men at de ofte har brutt sammen når de ble angrepet sterkt av kinesiske tropper, og grunnen var, at sydkoreanerne har «et slags mindreverdighetskompleks» overfor kineserne. Han trodde imidlertid at dette ville bedre seg, når de fikk bedre våpen. (Daily Herald 14. 2. 51.)

Den greske statsminister

Venizelos, krevde i en tale i parlamentet i Athen den 15. ds. at Kypern må bli forenet med Grekenland.

Kypern har som kjent vært engelsk siden Tyrkia avsto øya til England i 1878. (Daily Mail 16. 2. 51.)

Den vest-tyske

republikk har åpnet et generalkonsulat i København under ledelse av dr. Nøldeke. (Finanstidende nr. 16/51).

I disse dager

gjester et tysk bokserlag Sverige, leser vi i de svenske aviser. Vi håper at de gode svensker ikke vil ta skade på sin sjel, noe som jo har så lett for å hende andre nasjoner, etter hva vi har forstått.

Et engelsk

parlamentsmedlem, mr. W. J. Edwards fra Stepney, har nektet å motta en deputasjon fra Stepney Fredsråd som ville fremlegge et andragende mot vest-tysk opprustning. — (Daily Mail 15. 2. 51).

Nordmørsposten Trykkeri